

KULLANIMLIK METİN OLUŞTURMADA EŞ BİÇİMLİLİKTEN /
ADLİLİKTAN VE ÇOK ANLAMLILIKTAN YARARLANMA
BENEFITING FROM THE HOMONYMY AND POLYSEMY IN
CREATING FUNCTIONAL TEXTS

YUSUF TEPELİ

Prof. Dr. Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
Prof. Dr., Akdeniz University, Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences
ytepli@akdeniz.edu.tr

 <https://orcid.org/0000-0002-7634-6775>

MUHSİNE BÖREKÇİ

Prof. Dr. Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
Prof. Dr., Ataturk University, Kazım Karabekir Faculty of Education, Dep. of Turkish and Social Sciences Education
mborekci@atauni.edu.tr

 <https://orcid.org/0000-0003-1687-3810>

Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi - Journal of Turkish Researches Institute
TAED-66, Eylül - September 2019 Erzurum
ISSN-1300-9052

Makale Türü-Article Types : Araştırma Makalesi-Research Article
Geliş Tarihi-Received Date : 19.05.2019
Kabul Tarihi-Accepted Date : 20.07.2019
Sayfa-Pages : 261-280

 <http://dx.doi.org/10.14922/Turkiyat4218>

www.turkiyatjournal.com
<http://dergipark.gov.tr/ataunitaead>

This article was checked by

 iThenticate

KULLANIMLIK METİN OLUŞTURMADA EŞ BİÇİMLİLİKTEN /
ADLİLİKTAN VE ÇOK ANLAMLILIKTAN YARARLANMA*
BENEFITING FROM THE HOMONYMY AND POLYSEMY IN
CREATING FUNCTIONAL TEXTS

YUSUF TEPELİ-MUHSİNE BÖREKÇİ

Öz

20. yüzyıla kadar dil ve edebiyat incelemeleri genelde dinî ve edebî metinlere yönelik olarak yapılmıştır. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren dil ve edebiyat bilimi açısından edebî olmayan yani kullanımlık metinlerin de incelenmeye değer olduğu görülmüştür. Kitle iletişim araçları sayesinde bu metinlerin hem sözlü hem de yazılı ortamda günlük ve anlı olarak ulusal ve uluslararası boyutta kitlelere sunulması imkânı artmıştır. Çağımızın gereği olarak anlı yaşamak zorunda kalan geniş kitleler için bu kullanımlık metinlerin sadece içeriği değil; sadeliği, anlaşılabilirliği, çarpıcılığı, akılda kalıcılığı, kısalığı, canlılığı ve kolay okunurluğu gibi sunuluş özellikleri de önem kazanmıştır. Bu yüzden kullanımlık metinler oluşturulurken şiir dilinin sunuluş özelliklerine de sık sık başvurulduğu görülmektedir.

Kullanımlık metinlerden biri olan reklâmlarda olduğu gibi, haber yazılarında, özellikle manşetlerinde de şiir dilinin sunuluş özelliklerinden biri olan eş biçimli/adlı ve çok anlamlı öğelerden sıklıkla yararlandığı görülmektedir; ancak ulaşılabilen alan yazında, kullanımlık metinlerde eş biçimli ve çok anlamlı öğelerle ilgili söz sanatları üzerine çalışmalara pek rastlanmamıştır. Bu nedenle, gazete manşetlerindeki cinaslı ve çok anlamlı tevriye örnekleri tespit edilip incelenerek alandaki boşluğa bir katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

Bu çalışmanın verileri nitel araştırma yöntemlerinden belge (doküman) incelemesi ve içerik analiziyle elde edilmiştir. Belge incelemesi boyutundaki verilerin elde edilmesinde gazete

Abstract

Until the 20th century, research studies on language and literature were often directed to religious and literary texts. Particularly after the second half of the 20th century, it was observed that the texts, which can be accepted as “non-literary” concerning linguistics and literature, in other words, the functional texts were also worth examining. Thanks to the mass media, the opportunity has increased to present these texts daily and momentarily to the masses in both national and international contexts in oral and written versions. For the large masses, who had to live a momentary life as a requirement of our age, the presentation properties of these functional texts are important not only for their content but also for their simplicity, clarity, attractiveness, briefness, aliveness, and being reader friendly. Therefore, it is observed that the presentation properties of poetry are frequently used in creation of the functional texts.

It is observed that homonymous and polysemic elements, which are among the presentation properties of poetry, are frequently used in news texts, particularly in the headlines as is in the advertisements, which are among the functional texts. However, in the accessible literature, there are not much research conducted on the rhetoric concerning the homonymy and polysemy in the functional texts. Therefore, it was aimed to contribute to the literature by filling this gap, examples of punned and polysemic double-entendre in the newspaper headlines were detected and examined.

The data of this study were analyzed through the document and content analysis methods, which are

* Türk Dil Kurumu tarafından 24-28 Eylül 2012 tarihleri arasında Ankara’da düzenlenen VII. Uluslararası Türk Dili Kurultayı’nda sözlü olarak sunulan bildiriden üretilmiştir.

manşetlerinde kullanılan söz sanatlarını, özellikle eş biçimli ve çok anlamlı yani cinaslı veya tevriyeli kullanımlarını incelemeyi amaçlayan bu çalışmanın evrenini bir kullanımlık metin türü olan gazete haber yazıları; örneklemini ise, Türkiye’de en çok satan Türkçe gazetelerin (Posta, Sabah, Hürriyet, Haber Türk, Bugün ve Fotomaç) internet yayımlarının 2012 Ocak ve Haziran ayları arasındaki altı aylık zaman diliminde yayımlanan manşetler oluşmuştur. İçerik analizi boyutunda ise taranan manşetlerdeki eş biçimli (eş adlı) ve çok anlamlı öğeler, yani cinaslı ve çok anlamlı tevriye örnekleri tespit edilerek değerlendirilmiş; dil bilimsel açıdan sözlüksel ve söz dizimsel boyutta sınıflandırılmış; kelime türü ve manşet konusu bakımından yorumlanmıştır.

Bu çalışmada taranan manşetlerde toplam 38 cinaslı ve çok anlamlı tevriye örneği bulunmuştur. Bunlar ayrıntılı incelendiğinde ise gazete manşetlerinde tevriye türü olarak cinaslıdan (10) ziyade çok anlamlı (28) tevriye örneklerinin kullanıldığı, bunların da manşet konusu bakımından ağırlıklı olarak spor manşetlerinde geçtikleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kullanımlık metin, eş biçimlilik, çok anlamlılık, cinas, tevriye

1. Giriş

Çok boyutlu bir sistem olan dilin aynı zamanda çok işlevli olduğu ve farklı bağlamlarda farklı işlevleri gerçekleştirdiği bilinmektedir. Örneğin felsefe bağlamında düşünme, sosyoloji açısından toplumsallaşma, psikoloji bakımından kendini ifade etme işlevleriyle tanımlanan ve genellikle bir ‘araç’ olarak nitelenen dil sistemi, dilbilimin ortaya çıkmasından sonra bilimsel süreçlerin nesnesi olarak belirlenmiş; somut dil yapılarının betimlenmesi amaçlanmıştır. Dili işlevsel bir yapı olarak tanımlayan Prag dil bilim okulu dilin temel işlevinin ‘bildirişim’ olduğunu kabul etmiş; R. Jakobson dilin bildirişim işlevlerini gönderici (Anlatım/duygu işlevi), alıcı (çağrı işlevi), bildiri (estetik / sanatsal-şiiirsel işlev), kanal (ilişki işlevi), kod (üst dil işlevi), bağlam (gönderge işlevi) olmak üzere altı öğeden oluşan bir bildirişim şeması ile görselleştirmiş; dilin bildirişim bağlamı dışındaki işlevlerini dikkate almayan bu model iletişim bilimi ve dilbilim alan yazınında genel kabul görmüş olsa da yeterli sayılmamaktadır: “Dile ilişkin kullanımların tümünü açıkladığı için, R. Jakobson’un iletişim modeli ilgi çekicidir. Ancak bu model tümüyle yeterli sayılamaz. R. Jakobson dilbilimcilerin pek incelediği oyun işlevini dikkate almamıştır” (Kıran ve Kıran, 2013: 110). Yine de işlevsel yaklaşım dil incelemelerinde etkili olmuş; iletişim birimi olarak kabul edilen ve belirli bir bildirişim bağlamında bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen metinler biçim ve içeriklerine

among the quantitative research methods. The universe of this study, which aimed at examining the rhetoric used in the newspaper headlines, particularly the homonymous and polysemic elements, in other words, the punned or double-entendre elements in the data collection phase of the document analysis, is comprised of newspaper texts, which are functional texts. The sample of the study is comprised of the online headlines of the best-selling Turkish newspapers in Turkey (Posta, Sabah, Hürriyet, Haber Türk, Bugün, and Fotomaç) published in the last six months between January and June 2012. As per the content analysis phase, the examples of the homonymous and polysemic elements, in other words, the punned or double-entendre elements were determined and explained, they were classified concerning the lexicon and the syntax in linguistic terms, and interpreted concerning the word type and headline subject.

Among the headlines scanned in this study, 38 punned and polysemic double-entendre examples were found. Examining in detail, it was determined that, as a double-entendre type, polysemic double-entendre examples were used (28) more than punned (10) ones, and it was also detected that these were predominantly used in the sports headlines.

Key Words: Functional text, homonymy, polysemy, pun, double-entendre

göre sınıflandırılmış; pek çok metin türü belirlenmiş ve tanımlanmıştır (bk. Günay, 2007; Dilidüzgün, 2017). Dilbilimsel ölçütlerin dışında son zamanlarda edebî nitelik taşımayan metinler “kullanımlık metin” olarak adlandırılmaktadır. Edebiyat metni kurmaca olduğu için göndergesi kendi içinde ve kendi kendinedir (Günay, 2007: 44). Dili de günlük dilden oldukça farklıdır; bir dizi söz sanatına başvurur. Kullanımlık metin ise gönderimde bulunduğu gerçeklere sıkı sıkıya bağlıdır. Dolayısıyla nesnel, bilgi verici, aktardığı gerçeklikle uyumludur. Günlük dilin bütün özelliklerini taşır. Kullanımlık metinlerde bilinen kelimelerle yalın cümlelere ve konuya ilişkin basmakalıp ifadeler, deyimler, sloganlar gibi şematik öğelere yer verilir. Bununla birlikte kullanımlık metinlerde değişik nedenlerle zaman zaman edebiyat metinlerine özgü dilsel sanatlara da başvurulduğu görülür.

20. yüzyıla kadar dil ve edebiyat incelemeleri genelde dinî ve edebî metinler üzerinde yapılmış; metin dilbilimin gelişmeye başladığı 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kullanımlık metinlerin de incelenmeye değer olduğu görülmüştür. Kitle iletişim araçları sayesinde bu metinlerin hem sözlü hem de yazılı ortamda günlük ve anlık olarak ulusal ve uluslararası boyutta kitlelere ulaşma imkânı artmış; kullanımlık metinler sadece içeriği değil sadelik, anlaşılabilirlik, çarpıcılık, akılda kalıcılık, kısalık, canlılık ve kolay okunurluk gibi özellikleri ile de önem kazanmıştır.

Kullanımlık metinlerden biri olan reklamlarda olduğu gibi, haber yazılarında, özellikle manşetlerde de şiir dilinin sunuluş özelliklerinden biri olan eş biçimli ve çok anlamlı öğelerden sıklıkla yararlandığı görülmektedir. Alan yazında farklı tanımlamaları ve kullanımları olmakla birlikte kökenleri ve anlamları farklı biçim birimlerinin söylenişleri ve/veya yazılışları bir olma durumuna *eş biçimlilik* veya *eş adlılık*; eş biçimlilik gösteren biçim birimlere/yapılara da *eş biçimli* veya *eş adlı* denir. Bunlardan söylenişleri farklı, yazılışları aynı olanlara *eş yazımlı*; yazılışları farklı söylenişleri aynı olanlara *eş sesli* terimleri kullanılmaktadır (Tepeli, 2009: 1041-153). Alan yazında eş biçimliliğe çok yakın bir tanımlaması olan, hatta zaman zaman birbirinin yerine de kullanıldığı görülen bir başka kavram ise çok anlamlılıktır. Bir biçim biriminin birçok anlam bildirmesine *çok anlamlılık*, çok anlamlılık gösteren biçim birimine de *çok anlamlı* denir.

Aslında günümüz Türk şiirinde eş biçimli / adlı ve çok anlamlı öğelerden yararlanma Divan ve Halk şiirine göre oldukça azalmıştır (Aksan, 2006: 110-112). Eş biçimliliğe ve çok anlamlılığa bağlı olarak ortaya çıkan *cinas* ve *tevriye* gibi söz sanatları geleneksel Türk edebiyatında oldukça yaygın olarak kullanılmıştır. Hatta halk edebiyatında mâni ve koşma nazım biçimlerinde “cinaslı mâni” ve “tecnis” türleri geliştirilmiş; klasik Türk edebiyatında seçili nesirde de cinas kullanılmıştır. Bu söz sanatlarının farklı işlevleri yanı sıra dilin oyun işlevine örnek oluşturduğunu da vurgulamak gerekir.

Batı retoriğinde *pun* olarak bilinen Türk edebiyatında ise anlamla ilgili edebî sanatlardan biri olan *tevriyeyi* Saraç (2004: 188), “Şiir ve düz yazıda yakın ve uzak iki anlamı bulunan bir lafzın kastedilen anlamının diğer anlam ile gizlenmesi”; Coşkun (2010: 102), “En az iki anlama gelen cinaslı veya çok anlamlı bir kelime, deyim veya ibarenin bir anlamını kullanıp diğer anlamını ifadenin içine gizlemek”; Dilçin (1983: 427), ise “İki ya da ikiden artık anlamı olan bir sözcüğü bir dize ya da beyit içinde yakın anlamını söyleyip uzak anlamını kast etmektir.” biçiminde tanımlamaktadırlar.

Her ne kadar edebi metinlerde günümüzde sıklıkla karşımıza çıkmasa, hatta birçoğu unutulmuş olsa da eskiden eş biçimlilik veya çok anlamlılık gösteren, cinaslı veya çok anlamlı kelimelerin, içinde geçtikleri metinde birden fazla anlamda kullanılmasına bağlı *manevî mugalâta, istihdam, tevcih, tevriye (mücerret, müreşşah, mübeyyen, muheyyi), tecahül-i ârif, irha-yı inan, mukadder suale cevap, mezheb-i kelâmî* gibi pek çok edebî sanat kullanılırdı. Eş biçimliliğe veya çok anlamlılığa bağlı bu kadar edebî sanatın ortaya çıkmasının nedeni, muhtemelen şair ve edibin meramını gizli bir şekilde ifade etmek, ifadeye başka bir anlam katmanı daha ilâve etmek veya gizlemek, anlatımını zenginleştirmek, muhatabı yanıltmak veya şüphelendirmek, ifadenin anlamını kapalı hâle getirmek gibi farklı maksatlarla ifade içinde çok anlamlı veya eş biçimli bir kelime kullanmak istemesidir (Coşkun, 2010: 113).

Bucaria (2004), dil bilimsel bağlamdaki anlam bulanıklığı (ambiguity) konusunun geleneksel olarak sözlüksel (lexical), söz dizimsel (syntactic) ve ses bilimsel (phonological) olmak üzere 3 kategoride incelendiğini belirtir.

Sözlüksel boyuttaki anlam bulanıklıkları manşette yer alan bir kelimeye birden fazla anlam yüklenmesiyle oluşturulur. Söz dizimsel anlam bulanıklığı kelimelerin dilbilgisi kategorilerinin değiştirilmesi yoluyla gerçekleştirilen çok anlamlılıktır. Yapısal anlam bulanıklığı olarak da adlandırılan bu kullanımlarda cümle içindeki unsurların yerleri değiştirilebilir. Ses bilimsel anlam bulanıklığı ise eş biçimli/adlı /sesli sözcüklerin kullanılmasıyla oluşturulur. Edebiyatta ‘*cinas*’ olarak adlandırılan bu kullanım şöyle tanımlanır: “Anlam bakımından farklı, yazılış ve telâffuz bakımından aynı veya benzer olan kelimelerin bir ifade içinde kullanılmasına *cinas*; harflerin (seslerin) cinsi, harflerin sayısı, harflerin heyeti ve harflerin sıralanışı bakımından birbirine uyan kelimelerin oluşturduğu cinaslara *tam cinas*, herhangi bir bakımdan uyumun bozulduğu cinaslara *nakis cinas* veya *tam olmayan cinas* adı verilir” (Coşkun, 2010: 252).

Cinas (pun) iki ya da daha fazla anlam taşıyan ya da benzer şekilde telâffuz edilen bir kelimenin gerek mizah gerekse diğer retorik amaçlar ışığında bir anlam bulanıklığı olarak kullanılması sanattır. Cinas yoluyla ortaya çıkartılan bu anlam bulanıklığı bazen salt bir dile ya da kültüre ait olabilir. Chovanec (2005)’e göre cinas (pun), yapısal olarak eş adlılık (homonymy) üzerine kurulmuş bir kelime oyunu sanattır. Bu sanat ya bir kelimenin aynı yazılıp farklı telaffuz edilmesini ifade eden eş yazılımlılar (homographs) ile ya da farklı yazılan sözcüklerin aynı biçimde telaffuz edilmesini ifade eden eş sesliler (homophones) kullanılarak yapılır.

Cinas, okuyucunun dikkatini kolaylıkla çekmesi ve ifadenin çarpıcılığına katkı sağlaması açısından gazetecilik dilinin en belirgin bir özelliği olarak dikkat çeker (Mc Arthur 1992: 553, 823).

Bu çalışmada *tevriye* en az iki anlama gelen cinaslı veya çok anlamlı bir kelime veya kelime grubunun birden fazla anlamını metinde kullanmak olarak tanımlanmış ve buna bağlı olarak da gazete manşetlerinde geçen *tevriye* örnekleri “cinaslı *tevriye* ve çok anlamlı *tevriye*” olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

2. Amaç

Söz sanatlarına estetik veya yazınsal metinler dışında kullanımlık metinlerde de yer verilmesi dilin oyun işlevi bağlamında değerlendirilebilir. Eş biçimli ve çok anlamlı ögelerin farklı biçimde ve farklı çağrışımlarla kullanılmasıyla oluşturulan söz sanatlarına kullanımlık metinlerde -özellikle reklamlarda ve gazete manşetlerinde- sıklıkla yer verildiği gözlemlenmekte; bu yapılar haber başlıklarına özgü bir söylem türünün en belirgin özelliklerinden birini oluşturmaktadır. Dilin oyun işlevini öne çıkaran bu söz sanatlarından biri olan *tevriyenin* de gazete manşetlerine anlam zenginliği kattığı, okuyucuya kısa zamanda birçok bilgi aktarma; okuyucunun dikkatini çekmek, onlarda merak uyandırmak, onları etkilemek ve aynı zamanda eğlendirmek amacıyla kullanıldığı görülmektedir. Klasik Türk edebiyatında ve halk edebiyatında sıkça kullanılan ancak günümüz edebî metinlerinde fazla yer verilmeyen *tevriyenin* gazete manşet söyleminin önemli bir özelliği hâline gelmiş olması Türk dili incelemeleri bağlamında bu metinlerin de incelenmesini gerekli kılmıştır, ancak ulaşılabilen alan yazında kullanımlık metinlerde eş biçimli ve çok anlamlı ögelerle doğrudan ilişkili çalışmaların oldukça sınırlı kaldığı görülmüştür. Bu çalışmada genelde kullanımlık metinlerin özelde gazete manşetlerinde kullanılan *tevriye* örneklerinin tespit edilmesi, bu yapıların Türkçenin zenginlik incelikleri bağlamında dikkatlere sunulması amaçlanmıştır.

3. Alan Taraması (İlgili Çalışmalar)

Kullanımlık metinlerden biri olan gazete manşetlerinde kullanılan edebî sanatlar, özellikle *tevriye* ile ilgili çalışmalara Türkçe alan yazında pek rastlanmamış; ancak bir başka kullanımlık metin türü olan reklam metinlerinde dil kullanımı (Yılmaz; 2004) ve söz sanatları ile ilgili çalışmalar (Çınar ve Karahan; 2009) yapıldığı görülmüştür. Türkiye dışında özellikle 1990'dan sonra bu konuda birçok çalışmanın yapıldığı görülmüştür. Bell (1991), Fowler (1991), Clifton vd. (1994), Oaks (1994), Reah (1998), Dor (2003) ve Bucaria'nın (2004) çalışmaları örnek olarak gösterilebilir.

Bell (1991) ve Reah (1989) tarafından da vurgulandığı gibi, gazetelerde hem dilsel (linguistic) hem de biçimsel (stylistic) araçların bir arada kullanılması manşet söylemine özgü bir durumdur.

Silaski (2009) spor gazete manşetlerinde kullanılan (metonymy) mecazı Mürsel / ad değişimi ve (metaphors) mecaz yapılarını incelediği çalışmasında manşetlerde kullanılan mecaz yapılarının genellikle özgün olduklarını ve bunların geleneklere uymadığını ortaya koymuştur. Spor gazetelerindeki mecazların genellikle spor kulübünün takma adının (kuş ya da hayvan adı) kullanılarak yapıldığını, zaman zaman da bu hayvan adlarının oyuncuların adlarına gönderme yapılarak kullanıldıklarını ifade eder.

Halliday (1994:392-397)'e göre gazete manşetleri "kısa metin" türlerinin tipik örneklerinden biridir. İfantidou (2009:699) ise gazete manşetlerini gazete içeriğinin merak uyandıran bir kısa yolu olarak tanımlarken başlıca işlevinin tam metin gazete yazısını özetleyerek okuyucunun ilgisini çekebilmek olduğunu belirtir. Bunun için de manşetlerin hem içerik açısından okuyucuya bir ipucu verecek kadar kısa hem de okuyucunun merakını uyandırarak onu yazının devamını okumaya ikna edecek nitelikte olması gerektiğini vurgular. Mecazı mürsel / ad değişimi (metonymy) ve mecaz (metaphor) kullanmak

manşet ifadelerine ekonomiklik, bilgilendiricilik, açıklayıcılık gibi nitelikler kazandırır; bir bakıma karmaşık bir olgunun en yalın ve etkili bir biçimde ifade edilmesine katkı sağlar.

Koller (2004) de benzer bir şekilde manşetlerde mecaz kullanımının gazetecilerin konu başlığını en kestirme bir şekilde tanımlamalarına, yazılarının belli bir boyutuna vurgu yapmalarına katkı sağladığını ifade eder.

Reah (1998)'a göre gazete manşetlerinde aliterasyon (ses tekrarı) ve kafiye gibi bir takım retorik araçların bilinçli olarak kullanılmasıyla sansasyonel bir yapı oluşturulup okuyucunun dikkatinin çekilmesi hedeflenir. Gazete manşetleri genellikle okuyucunun sese olan duyarlılığı üzerine kurulduğu için aliterasyon (ses tekrarı) ve kafiye manşet söyleminin en yaygın özelliği olarak görülür.

Bucaria (2004) gazete manşetlerinde mizah oluşturmak için zaman zaman cinasların, kısa alıntılarının ve kültüre özgü atıflar aracılığıyla ortaya çıkan metinlerarasılık (intertextuality) gibi özel yapıların kullanıldığını belirtmiş; gazetede en az yer kullanılarak okuyucunun dikkatini çekme çabasının manşet yazılarında birden çok anlam taşıyabilen kelime ya da ifadelerin sıklıkla kullanılmasına neden olduğunu, manşetlerin kelime kullanımı açısından oldukça zengin olduğunu ve manşetlerde sıradan kelimeler yerine daha çok argo ve konuşma diline ait unsurların kullanıldığını vurgulamıştır.

4. Yöntem

Gazete manşetlerinde kullanılan söz sanatlarını, özellikle eş biçimli ve çok anlamlı kullanımları, bir başka ifade ile cinaslı veya çok anlamlı tevriye kullanımlarını incelemeyi amaçlayan bu çalışmanın evreni bir kullanımlık metin türü olan gazete haber yazıdır. Örnekleme ise Türkiye'de en çok satan Türkçe gazetelerin (Posta, Sabah, Hürriyet, Haber Türk, Bugün ve Fotomaç) internet yayımlarının 2012 Ocak ve Haziran ayları arasında yayımlanmış olan son altı aylık zaman dilimindeki manşetleridir. Araştırma kapsamına alınan gazetelerin çevrimiçi yayımlarındaki manşetleri öncelikle nitel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemi kapsamında rastlantısal olarak taranmış; tespit edilen manşetler ve devamındaki haber metinleri tarihsel bir sıra hâlinde sınıflandırılmıştır. Bu çalışmada kullanılan haber kaynakları sadece birinci sayfalar ile spor sayfalarındaki (son sayfadaki) manşetlerden ve bu manşetlerin yönlendirdiği diğer sayfalardan seçilmiştir. Manşetler dışında diğer sayfalara da başvurulmasının temel nedeni bazı manşetlerin anlaşılmasında haber metninin de önemli rol oynamasıdır.

Gazete manşetlerinin seçiminde ve bunların içerik analizinde Hansen, Cottle, Negrine ve Newbold'un (1998) medya ve iletişim içerikli metinler için önerdiği araştırma yöntemi izlenmiştir. Bu bağlamda öncelikle belirlenen tarih aralığındaki gazete manşetleri sistematik bir şekilde taranmış ve söz sanatlarını içerdiği değerlendirilen tüm manşetler belirlenmiş; daha sonra incelenmek üzere bir tablo üzerinde sınıflandırılmıştır. İkinci adım olarak, taranan manşetlerdeki cinaslı (eş biçimli/ adlı) ve çok anlamlı tevriye örnekleri içerik analizi yoluyla tespit edilmiş ve dil bilimsel açıdan sözlüksel ve söz dizimsel boyutta sınıflandırılarak anlamları, kelime türü ve konularına göre değerlendirilmiş; araştırmacılar tarafından edebi sanatlar içerdiği tespit edilen manşetler uzman görüşü de alınarak yapılan tespitlerin doğruluğu sınanmıştır. Bu doğrultuda şüpheye düşülen birkaç tevriye örneği çalışmanın dışında tutulmuştur. Verilerin çözümlenmesiyle elde edilen bulgular değerlendirilerek sonuca ulaşılmıştır.

5. Bulgular ve Tartışma

Gazete manşetlerinin taranmasıyla elde edilen veriler ‘tevriye’ kavramının alan yazında yer alan tanımları doğrultusunda değerlendirilerek bulgulara ulaşılmıştır. Bu bağlamda gazete manşetlerinde kullanılan cinaslı ve çok anlamlı tevriye örnekleri anlamlandırılarak sözlüksel ve söz dizimsel niteliklerine göre sınıflandırılmış; tevriye yapıları örneklendirilerek kelime türü ve manşet konusu bağlamında tartışılmıştır. Yazarı tarafından renk, punto, tırnak işareti, resim gibi görsel unsurlarla vurgulanmış olan örneklerde bu vurguların da aktarılmasına özen gösterilmiştir.

‘Tevriye’ kavramı edebiyat bilimi kapsamında yüklendiği terim anlamıyla sınırlandırılarak “cinaslı tevriye” ve “çok anlamlı tevriye” olmak üzere iki ana başlık altında incelenmiştir. Bu kullanım biçimleri yazılı iletişimin işlevlerinden biri olan ‘oyun işlevi’ ile ilişkilendirilebilir. “Oyun işlevinde iki tür oyun göze çarpar: biçime ilişkin, anlama ilişkin oyun” (Kıran ve Eziler Kıran; 2013:111).

5.1. Cinaslı Tevriye

Cinaslı tevriye biçime ilişkin bir dil oyunu aracı olarak değerlendirilebilir: “Biçime yani sese ilişkin oyun uyak, tekrar, ses yinelemesi, yarım uyak gibi ses açısından çok yakın sözcüklerle ses değişimleri üzerinde yapılı” (Kıran ve Eziler Kıran; 2013:111). Elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda sözlüksel ve söz dizimsel olmak üzere iki alt başlık altında toplam 9 cinaslı tevriye örneği tespit edilmiş; bunlardan birinin sözlüksel, sekizinin ise söz dizimsel cinaslı tevriye örneği olduğu görülmüştür.

5.1.1. Sözlüksel Cinaslı Tevriyeler

Manşetlerde sözlüksel cinaslı tevriyeyle ilgili bir örnek tespit edilmiş, bunun da iki yerde geçtiği görülmüştür:

Kelime	Anlamı	Örneği	Açıklama
Sow-şov	1. Fenerbahçeli futbolcu Moussa Sow	FENER'DEN SÜPER SOW (P 16 Nisan), resimli	1. Fenerbahçe’de süper bir <u>Sow</u> (var). 2. Fenerbahçe’den süper <u>şov</u>
	2. Şov		
	1. Fenerbahçeli futbolcu Moussa Sow	FENER'DE AFRİKA SOW'U (S 6 Şubat), resimli	1. Fenerbahçe’de Afrikalı <u>Sow</u> (var) 2. Fenerbahçe’de Afrika (Afrikalıların) <u>şovu</u> (var)
	2. Şov		

Tabloda yer alan sözlüksel cinaslı tevriyenin tam olmayan cinasla yapıldığı, tevriyeyi oluşturan unsurlardan birinin özel isim birinin de cins isim olduğu ve tevriyenin spor haberinde kullanıldığı görülmektedir. Sow-şov sözcüklerinin ses benzerliğinden yararlanılarak oluşturulan kısa ileti hem birden fazla bilgi içermekte hem de ilgi çekici ve eğlenceli bir söylem özelliği taşımaktadır. Ayrıca farklı renklerin kullanılmış olması gazete sayfasının görünümü dışında görsel okuma / anlama becerisine yönelik bir işlev de taşımakta; anlama ulaşmada görsel dikkati de gerekli kılmaktadır.

5.1.2. Söz Dizimsel Cinaslı Tevriyeler

Ses açısından çok yakın sözcüklerin aynı dizimsel yapılarda kullanılmasıyla oluşturulan bu yapılar ses farkının oluşturduğu birden çok anlamı çağrıştırmak amacıyla kullanılır.

Manşetlerde tespit edilen sekiz söz dizimsel cinaslı tevriye örneği aşağıdaki tabloda dikkatlere sunulmuştur:

Kelime	Anlamı	Örneği	Açıklama
Ağar-ağır	1. Mehmet Ağar'ın soyadı 2. Ağır	İKİ YIL BİR AY 'AĞAR' HAPİS (HT 17 Nisan), resimli	<u>Ağar</u> , iki yıl bir ay <u>ağır</u> hapis (yatacak)
aslı-Aslı	1. Bir şeyin gerçeği, aslı 2. Aslı Nemutlu'nun adı	İŞİN ASLI (P 10 Mart), resimli	<u>Aslı</u> 'nın ölümüyle ilgili işin <u>aslı</u> (ortaya çıktı)
çek-/Çek	1. Çekmek, kura çekmek 2. Çek Cumhuriyeti Futbol Millî Takımı	Yarı final biletini Ronaldo 'Çek'ti (S 22 Haziran), resimli	(Portekiz'in) yarı final biletini (<u>Çek</u> Cumhuriyeti'ne attığı bir golle) Ronaldo <u>çekti</u>
esas-es	1. Esas 2. (Esas'ın "es"i) Es Es/ Eskişehirspor	ESAS DURUŞ (FM 23 Ocak), resimli	<u>Es Es</u> (Eskişehirspor) (Galatasaray'ı) <u>esas</u> duruş(a geçirdi)
inadına-Adın	1. İnadına 2. (İnadına'nın "adın") Trabzonsporlu Olcan Adın'ın soyadı	İNADINA BURAK (FM 1 Ocak), resimli	(Trabzonspor), Olcan <u>Adın</u> (iyi oyunu ve bir gol pası sayesinde) <u>inadına</u> (gol atmaya sürdüren) Burak Yılmaz'ın golleri ile İstanbul Belediyespor'u 2-0 yendi)
şahane-Şahan	1. (Şahane'nin "Şahan") Futbolcu Olcay Şahan'ın soyadı 2. Şahane, harika	ŞAHANE MÜJDE (FM 29 Haziran), resimli	(Tranfer için) <u>Olcay Şahan</u> 'la görüşülmesi <u>şahane</u> bir müjde
şov-Sov	1. Fenerbahçeli futbolcu Moussa Sow 2. Şov	FENER'DEN 'SÜPER' ŞOV (S 16 Nisan), resimli	1. Fenerbahçe'de Süper Finalde süper Sow 2. Fenerbahçe'den Süper Finalde süper şov
201-1 (iki bin on bir)- 1-1 (bir bir)	1. 2011 yılı 2. 1-1 (bir bir berabere kalma)	201-1 MODEL FENER (FM 5 Ocak), resimli	<u>2011</u> yılının son maçında Antalyaspor'la <u>1-1</u> berabere kalan Fenerbahçe'nin 2012 yılının ilk maçında da Orduspor'la 1-1 berabere kalması

Tablodaki örneklerde görüldüğü gibi söz dizimsel cinaslı tevriyeler farklı biçimlerde oluşturulmuştur. Örneğin *çek-/Çek* ve *aslı-Aslı* tam cinaslı tevriye; *Ağar-ağır*, örneği ise tam olmayan cinaslı tevriyedir. Sözcük türü olarak da yukarıdaki 8 örnekte geçen tevriyeleri oluşturan unsurların bir üyesinin özel isim; diğer üyelerinin ise fiil, sıfat, cins isim, zarf vb. olduğu görülmektedir. Bunlardan altısı spor; ikisi de diğer haber manşetlerinde kullanılmıştır.

Söz dizimsel cinaslar dil birimlerinin farklı çağrışımlar oluşturacak biçimde sıra dışı dizimi ile gerçekleştirilir. Örneklerde de yazım ve dilbilgisi kurallarının zorlanarak bir bakıma dil ile oynandığı görülmektedir. Dilin kendi kuralları dışında kural tanımayan bir sistem olduğu gerçeğine karşın söz dizimsel sapmaların bir söz sanatına dönüşmesi ve kendi bağlamında özel anlamlar kazanması, dilin doğasında var olan yaratıcılığını göstermektedir.

5.2. Çok Anımlı Tevriye

Çok anlamlı tevriye, ‘anlama ilişkin oyun’ işlevinde olduğu gibi “birbirine yabancı sözcükler arasında beklenmedik yaklaşımlar kurmak, eşanlamlılıktan, çokanlamlılıktan, anlam bulanıklığından, anlam bozukluklarından” (Kıran ve Eziler Kıran; 2013:111), yararlanılarak oluşturulur.

Elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda gazete manşetlerinde kullanılmış olan çok anlamlı tevriye örneklerini sözlüksel ve söz dizimsel olmak üzere iki alt başlık altında sınıflandırılmıştır. Tespit edilen toplam 28 çok anlamlı tevriye örneğinden 16’sının sözlüksel, 12’sinin ise söz dizimsel nitelik taşıdığı görülmüştür.

5.2.1. Sözlüksel Çok Anlamlılar

20 manşette kullanılmış olan 16 farklı sözlüksel çok anlamlı tevriye örneği aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Kelime	Anlamı	Örneği	Açıklama
Ankara	1. Ankara ili 2. Ankaragücü	Ankara’nın taşıma bak (H 9 Ocak), resimli	1. <u>Ankara</u> ’nın taşıma bak! (bir türkü dizesi) 2. <u>Ankaragücü</u> ’nün Beşiktaş’a engeline bak!
Arapşaçı- Arap saç	1. Çözümle-neme- yecek kadar karışık durum 2. Arap/Suriye açmazı	ARAPŞAÇI (P 26 Haziran), resimli	1. (Bu iş) <u>arapşaçı</u> (na döndü) 2. (Bu iş bir) <u>Suriye açmazı</u> (dır)
ateş-Ateş	1. Ateş, vücut ısısı, ateşli oyun 2. Futbolcu Necati Ateş’in soyadı	‘Ateş’iyle eritti: 4-0 (HT 6 Mart), resimli	1. (Galatasaray) <u>ateşli</u> oyunuyla (Sivasspor’u) yendi 2. (Galatasaray Sivasspor’u) Necati <u>Ateş</u> ’(in goller)iyle yendi
	1. Ateş, od, nâr, ateşli oyun 2. Futbolcu Necati Ateş’in soyadı	Aslan’ın ‘Ateş’i Sivasspor’u yaktı (S 6 Mart), resimli	1. Galatasaray’ın ateşli oyunu Sivasspor’u yaktı 2. Galatasaray’ın Necati Ateş’(in goller)i Sivasspor’u yaktı
ayakta	1. Ayağa kalkmış durumda 2. İsyanda, telaşlı ve heyecanlı durumda	FEZLEKE İSYANI CHP AYAKTA (H 11 Ocak), resimli (CHP milletvekillerinin ayakta olduğu resim)	(CHP’nin) fezleke isyanı, CHP (hem düz ve mecazi anlamda) ayakta
fırtına-Fırtına	1. Fırtına, şiddetli rüzgâr 2. Trabzonspor futbol takımı	DİKKAT! ŞİDDETLİ FIRTINA (FM 5 Mart), resimli	1. Dikkat! Şiddetli <u>fırtına</u> (var)! 2. Dikkat! Şiddetli esen <u>Fırtına</u> (/Trabzonspor) (var)!

Halil	1. Çökertme türküsündeki kişi adı 2. Trabzonsporlu Halil Altıntop'un adı	ÇÖKERTMEDEN ÇIKTIM DA HALİL'İM (FM 4 Ocak), resimli	1. "Çökerme'den çıktım da <u>Halil</u> 'im" dizesi 2. (Trabzonspor olarak) ben zor durumdan çıktım da <u>Halil</u> Altıntop'um
	1. Halil İbrahim Peygamberimizin adı 2. Trabzonsporlu Halil Altıntop'un adı	Halil İbrahim bereketi (FM 22 Nisan), resimli	1. <u>Halil</u> İbrahim Peygamberin bereketi 2. <u>Halil</u> Altıntop'un (gol) bereketi
havalı	1. Konforlu, lüks 2. Hava taşıyla (Gyroplane'le) gerçekleştirilen	Parası olana HAVALI ÇÖZÜM (B 18 Mayıs), resimli	1. Parası olana <u>havalı</u> (/konforlu) çözüm 2. Parası olana <u>havalı</u> (hava taşıtlı) çözüm.
koç-Koç	1. mec. Sağlıklı, güçlü genç erkek 2. Koç ailesi	Koç gibi liste (HT 28 Nisan), resimli (Koç ailesinin resmi)	1. <u>Koç</u> gibi (sağlıklı ve güçlü erkek gibi) liste 2. <u>Koç</u> (ailesinden oluşmuş) gibi liste
muhteşem	1. Muhteşem, görkemli 2. Muhteşem Yüzyıl dizisinden biriyle ilgili	Muhteşem ÇİFT (H 15 Haziran), resimli	1. <u>Muhteşem</u> (/görkemli) çift 2. (Biri) <u>Muhteşem</u> (Yüzyıl dizinde rolü olan) çift
	1. Muhteşem, sansasyonel 2. Muhteşem Yüzyıl dizisinden biriyle ilgili	MUHTEŞEM DEDİKODU (P 10 Mart), resimli	1. <u>Muhteşem</u> (/sansasyonel) dedikodu 2. <u>Muhteşem</u> (Yüzyıl dizinden biri ile ilgili) dedikodu
	1. Muhteşem, takdire şayan, övgüye layık 2. Muhteşem Yüzyıl dizisinden birinin bıraktığı	MUHTEŞEM VASİYET (P 12 Nisan), resimli	1. Muhteşem (takdire şayan) vasiyet 2. <u>Muhteşem</u> (Yüzyıl dizisinin senaristinin bıraktığı) vasiyet
ölüm kalım	1. Her türlü tehlikeye göze alma, hayati önemde olma, zorlu 2. Gerçekte ölüm, yaralanma, hastalanma olması	ÖLÜM KALIM SINAVI (P 2 Nisan), resimli	1. (Mecazî anlamda) <u>Ölüm kalım</u> (/zorlu) sınavı 2. (Gerçek anlamda) <u>Ölüm kalım</u> (ın yaşandığı) sınavı
taş	1. Taş 2. Engel 3. Beşiktaş	Ankara'nın taşına bak (H 9 Ocak), resimli	1. Ankara'nın <u>taşına</u> bak! (bir türkü dizesi) 2.-3. Ankara'nın (/Ankaragücü'nün) <u>taşına</u> (/Beşiktaş'a engelina) bak!
tuş	1. Güreşte birinin sırt üstü yere gelerek yenilmesi, sporda yenilme 2. Sırt üstü yere uzanmış olma	SANİYEDE TUŞ (FM 31 Ocak), resimli (Beşiktaşlı bir futbolcunun sırt üstü uzanmış bir resmi)	1. Saniyede <u>tuş</u> (/gol yeme) 2. Saniyede <u>tuş</u> (sırt üstü yere uzanma)

Vulkanik-Volkan	1. Vulkanik, volkanla ilgili, beklenmedik, ani 2. (Vulkanik'in "volkan"ı) Trabzonsporlu Volkan Şen'in adı	VOLKANİK PATLAMA (FM 13 Mart), resimli	1. <u>Volkanik</u> (/ani) patlama 2. <u>Volkanik</u> (/Volkan Şen'in yaptığı) patlama
yıldızlı	1. Üzerinde yıldız olan 2. Önemli	Merak uyandıran YILDIZLI ZİYARET (H 5 Ocak), resimli	1. Merak uyandıran <u>yıldızlı</u> (/apoletindeki yıldız olanın yaptığı) ziyaret 2. Merak uyandıran <u>yıldızlı</u> (/önemli) ziyaret
yiğit-Yiğit	1. Yiğit, kahraman 2. Manisasporlu Yiğit İncedemir'in adı	Bir YİĞİT çıktı meydana (FM 17 Ocak), resimli	1. Bir <u>yiğit</u> (!) (/kahraman!) çıktı meydana (/sahaya) 2. Bir <u>yiğit</u> (/Yiğit İncedemir) çıktı meydana (/sahaya)
Zehirli	1. <i>meç.</i> Zararlı, tehlikeli 2. İçinde zehir olan	Açgözlülerin zehirli oyunu (B 26 Ocak), resimli	1. Açgözlülerin <u>zehirli</u> (/zararlı) oyunu 2. Açgözlülerin zehirli (zehirle) oyunu

Tablodaki örneklerden de anlaşılacağı üzere gazete manşetlerinde geçen sözlüksel çok anlamlı tevriye örnekleri çeşitlilik göstermektedir. Bunlardan birçoğunun, tevriye oluşturmak için sözcük türü olarak ismiyle müsemma olan cins isim/sıfat+özel isim yapısında kurulduğu görülür. Söz konusu sözlüksel çok anlamlı tevriye örnekleri konu bakımında değerlendirildiğinde bunlardan 10'nun spor; 6'sının da diğer haber manşetlerinde kullanıldığı saptanmıştır.

5.2.2. Söz Dizimsel Çok Anlamlılar

Manşetlerde kullanılan on iki söz dizimsel çok anlamlı tevriye örneği aşağıdaki tabloda sıralanmıştır:

Kelime	Anlamı	Örneği	Açıklama
Arka sıradakiler-Arka Sıradakiler	1. Arka plândaki kişiler 2. Arka Sıradakiler dizisi	Arka sıradakiler dizi setinde öldü (B 3 Mayıs), resimli	<u>Arka sıradakiler</u> (/arka plândakiler) <u>Arka Sıradakiler</u> (dizisinin) dizi setinde öldü
ateş-Ateş	1. Ateş, tutuşmuş olan cisim 2. Necati Ateş'in soyadı	'Ateş'i Necati yaktı (S 5 Şubat), resimli	<u>Ateşi</u> Necati <u>Ateş</u> yaktı
ateşle-/Ateş	1. <i>meç.</i> Coşturmak, ateşlemek 2. Necati Ateş'in soyadı	Yine Necati 'Ateş'ledi (H 6 Mart), resimli	Yine Necati <u>Ateş</u> <u>ateşledi</u> .
ateşli-Ateş	1. Ateşli, ateşi olan, golcü 2. Necati Ateş'in soyadı	ATEŞLİ SİLAH (FM 6 Mart), resimli	Necati <u>Ateş</u> (Galatasaray'ın) <u>ateşli</u> silah(ıdır)

baltala-/Balta	1. Baltalamak, sabote etmek 2. Futbolcu Hakan Balta'nın soyadı	CİMBOM, FENER'İN UMUTLARINI 'BALTA'LADI (S 18 Mart), resimli	Cimbom, Fener'in umutlarını Hakan <u>Balta</u> 'yla <u>baltaladı</u>
bin (1000)	1. "Bin Bir Gece Masalı"ndaki 'bin' sayısı 2. Fenerbahçenin lig tarihinde 1000 galibiyeti	BİN BİR GECE MASALI (FM 30 Ocak), resimli	<u>Bin</u> bir gece masalı(nda olduğu gibi Fenerbahçe de) <u>1000</u> (galibiyete ulaştı)
Bir yola baş koy-	1. Bir şey uğruna ölümü göze almak 2. İki futbolcunun başlarını yere koyması	BU YOLA BAŞ KOYDULAR (FM 17 Nisan), resimli (Semih ile Dia'nın başlarını çimlere koymuş haldeki resimleriyle birlikte)	1. (Fenerbahçe futbolcular) bu <u>yola</u> (/Ziraat Kupası yoluna) <u>baş koydular</u> 2. (Fenerbahçe futbolcular) <u>baş(larını)</u> bu <u>yola</u> (/yere) <u>koydular</u>
Buz tut-	1. <i>düz ve mec. anl.</i> Donmak, donup kalmak 2. buz isabet etmek	TRABZONSPOR BUZ TUTTU (FM, 22 Ocak), resimli (Burak'ın yüzüne doğru gelen buz parçalı resim)	1. Trabzonspor <u>buz tuttu</u> (/donup kaldı) 2. Trabzonspor(lu bir futbolcuya) <u>buz tuttu</u> (/buz isabet etti)
çılgın Türkler	1. Çılgın, deli 2. Turgut Özakman'ın Çılgın Türkler-Kıbrıs kitabı	72 helikopterli ' çılgın ' Türkler (H 19 Mart), resimli	<u>Çılgın Türkler</u> -(Kıbrıs romanında) 72 helikopterli <u>çılgın</u> (/deli) <u>Türkler</u> (anlatılıyor)
özel-Özel	1. Özel, istisnâf 2. Genelkurmay Başkanı Necdet Özel	GİZLİ ÜSSE ÖZEL TUR (H 10 Mayıs), resimli	Necdet <u>Özel</u> gizli üsse <u>özel</u> tur (yaptı)
	1. Özel, kişisel, hususî 2. Genelkurmay Başkanı Org. Necdet Özel'in soyadı	Çok 'özel' randevu (HT 10 Ağustos), resimli	Necdet <u>Özel</u> 'e çok <u>özel</u> randevu
şekerpare-Şeker	1. Şekerpare, bir tatlı türü 2. Konya Torku Şekerspor	ŞEKERPARE (FM 13 Ocak), resimli	(Fenerbahçe için Konya Torku) Şeker(spor) şekerpare(dir)
şen-Şen	1. Futbolcu Volkan Şen'in soyadı 2. Şen, mutlu	FIRTINA SON ANDA ŞEN (S 13 Mart), resimli	Fırtına (/Trabzonspor) Volkan <u>Şen</u> 'le son anda <u>şen</u> (oldu)

Tablo incelendiğinde sıra dışı dizimlerin görsel unsurlarla desteklenmesiyle çok anlamlılığın sağlandığı görülmektedir. Söz konusu söz dizimsel çok anlamlı tevriye örneklerinden 9'unun spor; kalan 3'ünün de diğer haber manşetlerinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu sonuç biçim-içerik uyumunu yansıması açısından önemlidir.

6. Sonuç

Bilindiği gibi toplumsal olan dilin bireysel kullanımı sözü oluşturur. Sözü sosyal, kültürel, psikolojik vb bağlamlarda farklı amaçlarla kullanılması ideolojik, şiirsel, felsefi gibi farklı söylem türlerinin oluşmasını sağlar. Haber söylemi de medyada kullanılan dili biçimlendiren özel bir dil kullanımını gerektirir. Kullanımlık metin olarak adlandırılan bu işlevsel söylemlerde ilgi çekici, akılda kalıcı ve haber odaklı manşetler oluşturulur. Az sözcükle çok bilgi ve öznel değer aktarmayı amaçlayan bu analitik yapılar bir bakıma dil oyunu olan söz sanatları ile gerçekleştirilir. Cinas ve tevriye de bu tür anlatıma uygun söz sanatı ya da dil oyunu olarak geleneksel Türk edebiyatında sıklıkla kullanılmıştır.

Bu çalışma kapsamında taranan manşetlerde de okuyucunun dikkatini çarpıcı bir biçimde çekmek amacıyla tevriyeye başvurulduğu saptanmıştır. Toplam 37 tevriye örneğinin tespit edilmiş olması geleneğin kullanımlık metin türlerinden biri olan haber manşetlerinde devam ettiğini göstermesi dikkate değer bir sonuç olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca Türkçenin söz dizimine yansıyan ekonomik yapısını ve günlük dildeki yaratıcılığını göstermesi bakımından da önemlidir.

Çalışmada çok anlamlı tevriye örneklerinin (28) cinaslı örneklerden (10) daha çok kullanıldığı; söz dizimsel (21) tevriyenin de sözlükse tevriyelerden (17) daha çok kullanıldığı tespit edilmiştir. Cinaslı tevriye örneklerinde sözlüksel cinaslı tevriyenin (1) söz dizimsel cinaslı tevriyeye (8) göre çok az kullanılırken, çok anlamlı tevriye örneklerinde ise sözlüksel çok anlamlı tevriyenin (16) söz dizimsel çok anlamlı tevriyeye (12) göre daha fazla kullanıldığı saptanmıştır.

Tevriye örnekleri haber içeriği bakımından incelendiğinde spor haberleriyle ilgili manşetlerde (27) tevriye sanatının diğer haber manşetlerine (11) oranla daha fazla kullanıldığı ve bunların da daha ziyade sporcu adlarına gönderme yapılarak sağlandığı tespit edilmiştir.

Tevriye örnekleri sözcük türleri açısından değerlendirildiğinde ise ağırlıklı olarak ateş-Ateş, volkan-Volkan, yiğit-Yiğit; özel-Özel, muhteşem-Muhteşem gibi adıyla müsemma olan cins isim+özel isim; sıfat+özel isim yapılarından yararlandığı söylenebilir.

Özellikle spor manşetlerinde kullanılan tevriyelerle sporun oyun, rekabet, yarışma, eğlenme içeriğine uygun olarak dilin de oyun işlevinin öne çıkarıldığı bir 'spor söylemi' oluşturulmuştur.

Bu sonuçlar doğrultusunda şu öneriler dikkatlere sunulabilir:

Farklı kullanımlık metin türleri de dil kullanımı ve söz sanatları bakımından incelenebilir.

Kullanımlık metinler söz sanatlarının sezdirilmesi ve görsel okuma becerilerine katkısı bakımından Türkçe eğitimi süreçlerinde kullanılabilir.

Kaynaklar

- Aksan, Doğan. (2006). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. Ankara: Engin yayınevi.
- Bell, Allan. (1991). *The Language of News Media*. Oxford: Blackwell.
- Bucaria, Chara. (2004) "Lexical and syntactic ambiguity as a source of humor" *The case of newspaper headlines. Humor* 17 (3), 279–309.
- Chovanec, Jan. (2005). "Czeching Out Puns and Clichés in Football Reporting". *Theory and Practice in English Studies 3:Proceedings from the Eighth Conference of British, American and Canadian Studies*. Brno: Masarykova univerzita.
- Clifton, Charles Jr., Lyn Frazier and Keith Rayner. (eds.) (1994). *Perspectives on Sentence Processing*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Coşkun, Menderes. (2010). *Sözün Büyüsü Edebî Sanatlar*. İstanbul: Dergâh yayınları.
- Çınar, Bekir ve Leman Karahan (2009) "Reklam Dilinde Kullanılan Edebî Sanatlar". *Electronic Turkish Studies*. 2009. 4/8 (891-916).
- Dilçin, Cem. (1983). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: TDK yayınları.
- Dilidüzgün, Şükran. (2017). *Metin Dilbilim ve Türkçe Öğretimi Uygulamalı Bir Yaklaşım*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dor, Daniel. (2003). "On newspaper headlines as relevance optimizers". *Journal of Pragmatics* 35(5), 695–721.
- Fowler, Roger. (1991). "Language in the News". *Discourse and Ideology in the British Press*. London: Routledge.
- Günay, Doğan. (2007). *Metin Bilgisi*. İstanbul: Multilingual.
- Halliday, Michael Alexander Kirkwood. (1994). *An Introduction to Functional Grammar*. London: Arnold.
- Hansen, Andres., Simon, Cottle, Ralph Negrine, Chris Newbold. (1998). *Mass Communication Research Methods*. London: Macmillan Press.
- Ifantidou, Elly. (2009). "Newspaper headlines and relevance: Ad hoc concepts in ad hoc contexts", *Journal of Pragmatics* 41 (4), pp. 699-720.
- Kıran, Zeynel ve Ayşe Eziler Kıran, A. (2013) *Dilbilime Giriş*. Ankara: Seçkin.
- Koller, Veronika. (2004). *Metaphor and Gender in Business Media: A Critical Cognitive Study*. New York: Palgrave Macmillan.
- McArthur, Tom. (Ed). (1992). *The Oxford Companion to the English Language*, Oxford: OUP.
- Oaks, Dallin D. (1994) "Creating structural ambiguities in humor: Getting English grammar to cooperate". *Humor: International Journal of Humor Research* 7 (4), 377–401.
- Reah, Danuta. (1998). *The Language of Newspapers*. London: Routledge.
- Saraç, Yekta. (2004). *Klasik Edebiyat Bilgisi-Belâgat*. İstanbul: Gökkuşbu yayınları.
- Silaski, Nadezda. (2009). "Topic triggered metaphors in Newspaper headlines". *Personal Communication and Translation Studies* 2 (1-2).
- TDK, (2005). *Türkçe Sözlük*, Ankara: TDK yayınları.
- Tepeli, Yusuf. (2009). Türkiye Türkçesinde Eş Biçimlilik, *Uluslararası Türklük Bilgisi Sempozyumu, 25-27 Nisan 2007, Erzurum, Bildiriler-2*; s. 1041-1054. Erzurum: Mega Ofset Matbaacılık
- Yılmaz, Engin (2004) Medyatik Dil Alanları: Reklamcılık Dili Üzerine Dil Bilimsel Bir İnceleme, *Türk Dili, sayı:600 –Özel Sayı- Aralık 2004*.

Ek. Gazete Manşetlerinde Geçen Cinaslı ve Çok Anlamlı Tevriye Örnekleri Dizini

Kelime	Anlamı	Türü	Örnek	Açıklama
Ağar	1. Mehmet Ağar'ın soyadı 2. Ağır	Cinaslı tevriye	İKİ YIL BİR AY 'AĞAR' HAPİS (HT 17 Nisan), resimli	Eski İçişleri Bakanı Mehmet Ağar'ın ağır hapis cezasını çekmek üzere cezaevine yatması
Ankara	1. Ankara ili 2. Ankaragücü	Çok anlamlı tevriye	Ankara'nın taşına bak (H 9 Ocak), resimli	Beşiktaş'ın Ankara'da son sıradaki Ankaragücü'yle 0-0 berabere kalarak puan kaybetmesi
arapsaçı	1. Çözümlememeyecek kadar karışık durum 2. Arap (/Suriye) açmazı	Çok anlamlı tevriye	ARAPSAÇI (P 26 Haziran), resimli	Suriye tarafından düşürülen THK'ye ait Phantom tipi keşif uçağının nasıl düşürüldüğü konusunda Türkiye ve Suriye'nin farklı açıklamalarda bulunarak konunun karmaşık bir hal alması
arka sıradakiler	1. Arka plândakiler 2. Arka Sıradakiler dizisi	Çok anlamlı tevriye	Arka sıradakiler dizi setinde öldü (B 3 Mayıs), resimli	Arka Sıradakiler dizisi çekiminde freni boşalan minibüsün, sanat asistanı Selin Erdem ile set görevlisi Ömer Özcan'a çarparak ölümüne neden olması
aslı-Aslı	1. Bir şeyin gerçeği, 2. Erzurum kayak pistinde düşüp ölen Aslı Nemutlu'nun adı	Cinaslı tevriye	İŞİN ASLI (P 10 Mart), resimli	Erzurum Konaklı Kayak Pisti'nde düşen ve kenardaki tahta perdeye çarparak hayatını kaybeden Aslı Nemutlu'nun ölümüne pist kenarına ağ çekilmemesi ve tahta perdenin süngerle kaplanmamasının neden olması
ateş-Ateş	1. Ateş, vücut ısısı 2. Futbolcu Necati Ateş'in soyadı	Çok anlamlı tevriye	'Ateş'iyile eritti: 4-0 (HT 6 Mart), resimli	Galatasaray'ın karlı ve soğuk bir günde Sivas'ta Sivasspor'u Necati Ateş'in de attığı iki golle 4-0 yenmesi
	1. Ateş, od, nâr 2. Futbolcu Necati Ateş'in soyadı	Çok anlamlı tevriye	Aslan'ın 'Ateş'i Sivasspor'u yaktı (S 6 Mart), resimli	Galatasaray'ın deplasmanda Sivasspor'u 4-0 yendiği maçta Necati Ateş'in iki gol atması
	1. Ateş, tutuşmuş olan cisim 2. Necati Ateş'in soyadı	Çok anlamlı tevriye	'Ateş'i Necati yaktı (S 5 Şubat), resimli	Galatasaray'ın deplasmanda Gaziantep'i 2-1 yendiği maçta ilk golü Necati Ateş'in atması
	1. Ateş etmek, sert söz söylemek 2. Necati Ateş'in soyadı	Çok anlamlı tevriye	FENER'E ATEŞ ETTİ (FM 8 Mart), resimli	Fenerbahçe-Galatasaray derbisi öncesi Twitter'da "Fener'i ateş bastı" diye yazan Buse Terim'e yönelik hakaretlere çok sinirlenen

ateşle-/Ateş	1. mec. Coşturmak, ateşlemek 2. Necati Ateş'in soyadı	Çok anlamlı tevriye	Yine Necati 'Ateş'ledi (H 6 Mart), resimli	Necati Ateş'in kızgınlık ve hırs içinde "Fenerbahçe'nin 37 maçlık yenilmezlik serisi acı bir şekilde son bulacak" demesi Galatasaray'ın Sivas'ı 4-0 yendiği maçta Necati Ateş'in 2 gol atarak Galatasaray'ı coşturması
ateşli- Ateş'li	1. Ateşli, ateşi olan 2. Necati Ateş'in soyadı	Çok anlamlı tevriye	ATEŞLİ SİLAH (FM 6 Mart), resimli	Galatasaray'ın Sivas'ı 4-0 yendiği maçta Necati Ateş'in 2 gol ve bir asistle ateşli silah gibi olması
ayakta	1. İsyanda, telaşlı ve heyecanlı durumda 2. Ayağa kalkmış durumda	Çok anlamlı tevriye	FEZLEKE İSYANI CHP AYAKTA (H 11 Ocak), resimli (CHP milletvekillerinin ayakta olduğu resim)	CHP Grubu'nda milletvekillerinin, Silivri Başsavcılığı'nın Kılıçdaroğlu hakkında "Adil yargılamayı etkilediği" iddiasıyla fezleke hazırlamasına neden olan konuşmanın aynısını ayakta okuyarak topyekün tepki göstermesi
baltala- /Balta	1. Futbolcu Hakan Balta'nın soyadı 2. baltalamak, sabote etmek	Cinaslı tevriye	CİMBOM, FENER'İN UMUTLARINI 'BALTA'LADI (S 18 Mart), resimli	Şampiyonluk yolunda Fenerbahçe'nin önde götürüp Galatasaray'la 2-2 berabere kaldığı maçta beraberlik gölünü Hakan Balta'nın atması
bin	1. "Bin Bir Gece Masalı"ndaki 'bin' sayısı 2. Fenerbahçe'nin lig tarihinde 1000 galibiyeti	Çok anlamlı tevriye	BİN BİR GECE MASALI (FM 30 Ocak), resimli	Fenerbahçe'nin Mersin İdman Yurdu'nu 2-1 yenmesi ve profesyonel lig tarihinde 1000 galibiyete ulaşan ilk takım olması
Bir yola baş koy-	1. Bir şey uğruna ölümü göze almak 2. İki futbolcunun başlarını yere koyması	Çok anlamlı tevriye	BU YOLA BAŞ KOYDULAR (FM 17 Nisan), resimli	(Semih ile Dia'nın başlarını çimlere koymuş haldeki resimleriyle birlikte) Fenerbahçe'nin Ziraat Türkiye Kupası yarı finalinde Karabükspor'u Semih ve Dia'nın golleriyle 2-0 yenerek finale kalması
buz tut-	1. <i>düz</i> ve <i>mec. anl.</i> Donmak, donup kalmak 2. Buz isabet etmek	Çok anlamlı tevriye	TRABZONSPOR BUZ TUTTU (FM, 22 Ocak), resimli (Burak'ın yüzüne doğru gelen buz parçalı resim)	Trabzonspor'un lig maçında Karabükspor'a 2-1 yenilmesi ve bu maçta seyirci tarafından atılan bir buz parçasının Trabzonsporlu Burak Yılmaz'ın yüzünde parçalanması)
çek-/Çek	1. Çekmek, kura çekmek	Cinaslı tevriye	Yarı final biletini Ronaldo 'Çek'ti	EURO 2012'de Portekiz'in Ronaldo'nun golüyle Çek

	2. Çek Cumhuriyeti Futbol Milli Takımı		(S 22 Haziran), resimli	Cumhuriyetini 1-0 yenerek yarı finale yükselmesi
çılğın	1. Çılğın, deli 2. Turgut Özakman'ın Çılğın Türkler-Kıbrıs kitabı	Çok anlamlı tevriye	72 helikopterli 'çılğın' Türkler (H 19 Mart), resimli	Turgut Özakman'ın yakında piyasaya çıkacak olan Şu Çılğın Türkler-Kıbrıs romanında Türk ordusunun Kıbrıs savaşında büyük bir çılğınlıkla 72 helikopteri aynı anda kullanarak askeri tarihte bir ilke imza atması
Çökertme-çökertme	1. Çökertme türküsünde de geçen yer adı (Ege Bölgesi takımı Manisaspor) 2. Çökertme durumu	Çok anlamlı tevriye	ÇÖKERTMEDEN ÇIKTIM DA HALİL'İM (FM 4 Ocak), resimli	Trabzonspor'un, Avni Aker'de hiç yenemediği Ege Manisaspor maçlarındaki üzerine bir kabus gibi çöken şanssızlığından Manisaspor'u Halil Altıntop ve Burak Yılmaz'ın gollarıyla 2-1 yenerek kurtulması
esas-Es Es	1. Esas 2. (Esas'ın "es"i) Eskişehirspor	Cinaslı tevriye	ESAS DURUŞ (FM 23 Ocak), resimli	Eskişehirspor'un ligde 9 maçtır üst üste kazanan Galatasaray'la 0-0 berabere kalarak Galatasaray'ın galibiyet serisine der demesi
fırtına-Fırtına	Fırtına, şiddetli rüzgâr 2. Trabzonspor futbol takımı	Çok anlamlı tevriye	DİKKAT! ŞİDDETLİ FIRTINA (FM 5 Mart), resimli	Trabzonspor'un Süper Final'de İnönü'de 1-0 yenik durumdayken şiddetli fırtına gibi Burak ve Colman'ın gollarıyla Beşiktaş'ı 2-1 yenmesi
Halil	1. Çökertme türküsündeki kişi adı 2. Trabzonsporlu Halil Altıntop'un adı	Çok anlamlı tevriye	ÇÖKERTMEDEN ÇIKTIM DA HALİL'İM (FM 4 Ocak), resimli	Trabzonspor'un, Avni Aker'de hiç yenemediği Ege Manisaspor maçlarındaki üzerine bir kabus gibi çöken şanssızlığından Manisaspor'u Halil Altıntop ve Burak Yılmaz'ın gollarıyla 2-1 yenerek kurtulması
	1. Halil İbrahim Peygamberimizin adı 2. Trabzonsporlu Halil Altıntop'un adı	Çok anlamlı tevriye	Halil İbrahim bereketi (FM 22 Nisan), resimli	Trabzonspor'un Halil İbrahim bereketi gibi Halil Altıntop'un golüyle Beşiktaş'ı 1-0 yenmesi
havalı	1. Konforlu, lüks	Çok anlamlı tevriye	Parası olana HAVALI ÇÖZÜM (B 18 Mayıs), resimli	Zamanı kısıtlı işadamları için İstanbul'un yoğun trafiğinden kurtarmak için

inadına-Adın	2. Hava taşıtıyla (Gyroplane'le) gerçekleştirilen 1. Trabzonsporlu Olcan Adın'ın soyadı 2. (İnadına'nın "adın") İnadna	Cinaslı tevriye	İNADINA BURAK (FM 1 Ocak), resimli	FG Havacılık'ın, Gyroplane tipi 2 kişilik uçakla konforlu bir çözüm bulması Trabzonspor'un yeni transfer Olcan Adın'ın müthiş oynayıp ilk golü hazırladığı lig maçında İstanbul Belediyespor'u her maçta gol atmayı sürdüren süper forveti Burak Yılmaz'ın golleriyle 2-0 yenmesi Koç gibi vergisine veren gelir vergisi rekortmenleri listesinde ilk 10'a Koç Ailesinden 6 kişinin girmesi Muhteşem Yüzyıl'ın Sultan Süleyman'ı Halit Ergenç ve eşi Bergüzel Korel'in tatile çıkması ve dizilerde bölüm başına 60 ve 30 bin TL alacak olması Muhteşem Yüzyıl dizisinin Süleyman'ı Halit Ergenç'i, kıskançlıktan eşi Bergüzar Korel'in dizi setini birkaç kez basmasının Sırbistan'daki dedikodu dergisi Gloria'da haber yapılması Vefat eden Muhteşem Yüzyıl dizisinin senaristi Meral Okay'ın mal varlığını ve parasını, takdire değer bir vasiyetle Aziz Nesin Vakfı'nın yönettiği Matematik Köyü'ne bırakması
koç-Koç	1. mec. Koç, güçlü erkek 2. Koç ailesi 1. muhteşem, görkemli 2. Muhteşem Yüzyıl dizisi	Çok anlamlı tevriye Çok anlamlı tevriye	Koç gibi liste (HT 28 Nisan), resimli (Koç ailesinin resmi) Muhteşem ÇİFT (H 15 Haziran), resimli	Koç gibi vergisine veren gelir vergisi rekortmenleri listesinde ilk 10'a Koç Ailesinden 6 kişinin girmesi Muhteşem Yüzyıl'ın Sultan Süleyman'ı Halit Ergenç ve eşi Bergüzel Korel'in tatile çıkması ve dizilerde bölüm başına 60 ve 30 bin TL alacak olması Muhteşem Yüzyıl dizisinin Süleyman'ı Halit Ergenç'i, kıskançlıktan eşi Bergüzar Korel'in dizi setini birkaç kez basmasının Sırbistan'daki dedikodu dergisi Gloria'da haber yapılması Vefat eden Muhteşem Yüzyıl dizisinin senaristi Meral Okay'ın mal varlığını ve parasını, takdire değer bir vasiyetle Aziz Nesin Vakfı'nın yönettiği Matematik Köyü'ne bırakması
muhteşem-Muhteşem	1. Muhteşem, sansasyonel 1. Muhteşem Yüzyıl dizisinin Süleyman'ı Halit Ergenç ile ilgili 1. Muhteşem, takdire şayan, övgüye değer 2. Muhteşem Yüzyıl dizisinin senaristi Meral Okay'la ilgili	Çok anlamlı tevriye Çok anlamlı tevriye	MUHTEŞEM DEDİKODU (P 10 Mart), resimli MUHTEŞEM VASİYET (P 12 Nisan), resimli	Muhteşem Yüzyıl dizisinin Süleyman'ı Halit Ergenç'i, kıskançlıktan eşi Bergüzar Korel'in dizi setini birkaç kez basmasının Sırbistan'daki dedikodu dergisi Gloria'da haber yapılması Vefat eden Muhteşem Yüzyıl dizisinin senaristi Meral Okay'ın mal varlığını ve parasını, takdire değer bir vasiyetle Aziz Nesin Vakfı'nın yönettiği Matematik Köyü'ne bırakması
ölüm kalım	1. gerçekte ölüm, yaralanma, hastalanma olması 2. Her türlü tehlikeye göze alma, hayatı önemde olma	Çok anlamlı tevriye	ÖLÜM KALIM SINAVI (P 2 Nisan), resimli	1.8 milyon öğrencinin zorlu ve ölüm kalımlara neden olan YGS'ye girdiği, bu sınavın stresi altında da pek çok ölüm, yaralanma, hastalanma gibi vakaların olduğu haberi
özel-Özel	1. Özel, istisnaî 1. Genelkurmay Başkanı Necdet Özel 1. Genelkurmay Başkanı Org. Necdet Özel'in soyadı	Çok anlamlı tevriye Çok anlamlı tevriye	GİZLİ ÜSSE ÖZEL TUR (H 10 Mayıs), resimli Çok 'özel' randevu (HT 10 Ağustos), resimli	Necdet Özel'in Amerika'da kendisine brifing de verilen iki stratejik üste özel ziyareti Araları soğuk iddiasının ardından Genelkurmay Başkanı Org. Necdet Özel'in CHP Genel Başkanı Kemal

	2. Özel, kişisel, hususi			Kılıçdaroğlu'nu ziyaret ederek kişisel ve özel bir görüşme yapmaları
Sow-şov	1. Fenerbahçeli futbolcu Moussa Sow 2. Şov	Cinaslı tevriye	FENER'DEN SÜPER SOW (P 16 Nisan), resimli	Fenerbahçe'nin Süper Final maçında Trabzon'u 2-0 yendiği esnada Sow'un mükemmel oynayıp bir de gol atması ve Fenerbahçe'nin süper şov yapması
	1. Fenerbahçeli futbolcu Moussa Sow 2. şov	Cinaslı tevriye	FENER'DE AFRİKA SOW'U (S 6 Şubat), resimli	Fenerbahçe'nin Beşiktaş'ı 2-0 şov yaparak yendiği maçta Afrikalı oyuncuları Yobo ve Sow'un golleri atması
süper-Süper	1. Süper, belli bir normun üzerinde olan 2. Süper Final	Çok anlamlı tevriye	SÜPER GERİLİM (H 4 Mayıs), resimli	"Süper Final'in bitimine iki hafta kala zirvede gerilim rüzgârları esiyor."
	1. Süper, mükemmel 2. Süper Final müsabakası	Çok anlamlı tevriye	FENER'DEN SÜPER SOW (P 16 Nisan), resimli	Fenerbahçe'nin Süper Final maçında Trabzon'u 2-0 yendiği esnada Sow'un mükemmel oynayıp bir de gol atması ve Fenerbahçe'nin süper şov yapması
şahane-Şahan	1. Şahane, harika 2. (Şahane'nin "Şahan") Futbolcu Olcay Şahan'ın soyadı	cinaslı tevriye	ŞAHANE MÜJDE (FM 29 Haziran), resimli	Beşiktaş'ın Kaiserslauten'li futbolcu Olcan Şahan'ın transferi için kulübüyle görüşmelerine başladığını borsaya bildirmesi
şekerpare-Şeker	1. Şekerpare, bir tatlı türü 2. Konya Torku Şekerspor	Çok anlamlı tevriye	ŞEKERPARE (FM 13 Ocak), resimli	Fenerbahçe'nin Spor Toto Kupasında Konya Torku Şekerspor'u 4-0 yenerek bir üst tura geçmesi
şen-Şen	1. Şen, mutlu 2. Futbolcu Volkan Şen'in soyadı	Çok anlamlı tevriye	FIRTINA SON ANDA ŞEN (S 13 Mart), resimli	Trabzonspor'un son 20 dakikasına 1-0 yenik girdiği maçta Sivas'ı Alanzinho ve Volkan Şen'in golleriyle 2-1 yenmesi
şov-Sow	1. Şov 2. Fenerbahçeli futbolcu Moussa Sow	Cinaslı tevriye	FENER'DEN 'SÜPER' ŞOV (S 16 Nisan), resimli	Fenerbahçe'nin Süper Final maçında Trabzon'u 2-0 yendiği esnada Sow'un mükemmel oynayıp bir de gol atması ve Fenerbahçe'nin süper şov yapması
taş	1. Taş 2. Engel 3. Beşiktaş	Çok anlamlı tevriye	Ankara'nın taşına bak (H 9 Ocak), resimli	Beşiktaş'ın Ankara'da son sıradaki Ankaragücü'yle 0-0

tuş	1. Güreşte birinin sırt üstü yere gelerek yenilmesi, sporda yenilme 2. Yere sırt üstü uzanma	Çok anlamlı tevriye	SANİYEDE TUŞ (FM 31 Ocak), resimli (Beşiktaşlı bir futbolcunun sırt üstü uzanmış bir resmi)	berabere kalarak puan kaybetmesi (Beşiktaşlı bir futbolcunun sırtı üstü yerde uzandığı bir fotoğrafla birlikte) Beşiktaş'ın Kayserispor'a 47. saniyede yediği golle 1-0 yenilmesi
volkanik- Volkan	1. (Volkanik'in "volkan") Trabzonsporlu Volkan Şen'in adı 2. Valkanik, volkanla ilgili	Çok anlamlı tevriye	VOLKANİK PATLAMA (FM 13 Mart), resimli	Bir önceki maçta muhteşem oynayan Volkan Şen'in bu maçta güzel oyununu bir de gol atarak âdetâ volkan gibi patlama yapmasıyla Trabzonspor'un 1-0 yenik durumdayken Sivasspor'u 2-1 yenmesi Üç kuvvet komutanın Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç'ı ziyaret etmesi
yıldızlı	1. Yıldızlı, üzerinde yıldız olan 2. Önemli	Çok anlamlı tevriye	Merak uyandıran YILDIZLI ZİYARET (H 5 Ocak), resimli	
yiğit-Yiğit	1. Yiğit, kahraman 2. Manisasporlu Yiğit İncedemir'in adı	Çok anlamlı tevriye	Bir YİĞİT çıktı meydana (FM 17 Ocak), resimli	Fenerbahçe'nin Manisaspor'u 2-1 yendiği lig maçında uzatmalarda Manisasporlu Yiğit İncedemir'in kendi kalesine attığı golle galibiyete ulaşması
zehirli	1. <i>mec.</i> Zararlı, tehlikeli 2. İçinde zehir olan, zehirli	Çok anlamlı tevriye	Açgözlülerin zehirli oyunu (B 26 Ocak), resimli	Bazı sanayi tesislerinin, baca ile atık su sistemlerinde zorunlu olarak sürekli çalıştırmaları gereken filtreleri devre dışı bırakarak dışarıya, çevre ve insan sağlığını tehlikeye atan zehirli gaz ile atık sular bırakmaları
201-1	2. 2011 yılı 1. 1-1 (bir bir berabere kalma)	Cinaslı tevriye	201-1 MODEL FENER (FM 5 Ocak), resimli	2011 yılının son maçında Antalyaspor'la 1-1 berabere kalan Fenerbahçe'nin 2012 yılının ilk maçında da Orduspor'la 1-1 berabere kalması